

Sınıf Yönetimi

7. HAFTA

Sınıfta İletişim ve Disiplin Oluşturma

Doç. Dr. Melike ARSLAN

Sınıfta İletişim ve Disiplin Oluşturma

- İletişimin tanımı
- Sınıfta iletişim ve etkileşimin yönetimi
- İletişim sürecinin temel öğeleri
- Sınıfta disiplin oluşturma
- Sınıfta kural geliştirme ve uygulama

İletişim nedir?

İletişim

- Bilgi
  - Düşünce
  - Duygu
- Sözlü
Sözsüz
- Bireyden bireye
  - Gruptan gruba

aktarıma süreci

İletişim nedir?

- Diğer tanımlara bakalım;
- Bir göndericininialıcıya belli bir etki yaratan mesaj göndermesidir.
- Mesajın herkes tarafından anlaşılması için düşüncenin yazı, konuşma ve görsel araçlarla iletilmesi, alınması ve değiştirilmesidir.
- Belirli mesajların kodlanarak bir kanal aracılığıyla bir kaynaktan bir hedefe/alıcıya aktarılması sürecidir.

İletişim nedir?

- İletişim denilince çoğunlukla sözlü iletişim, gelmesine karşın, iletişim sözsüz olarak da kurulabilir.
- Aynı ortamda birbirlerini algılayan kişiler hiç konuşmasalar bile bakışlarıyla, vücutlarının duruşuyla, aralarında bıraktıkları mesafe ile birbirlerine mesaj yollar, böylece sözsüz iletişim kurarlar.
- Asıl amaç; anlaşılabilir mesajlarla, alıcıların tutum ve davranışlarından değişiklik yapmaktır.

İletişim nedir?

- İletişim;
  - Toplumun temelini oluşturan bir sistem
  - Bir kurum yönetiminin düzenli çalışmasını sağlayan bir araç
  - Kişisel davranışları etkileyen bir teknik
  - Sosyal ilişkiler bakımından zorunlu bir bilim
  - Sosyal uyum için gerekli bir sanattır.

İletişim nedir?

- İletişim çeşitli açılardan şöyle sınıflandırılır.

Toplumsal ilişkiler sistemi olarak

- Kurumsal iletişim
- Toplumsal
- Kişiler arası
- Grup

Grup ilişkilerin yapısına göre

- Biçimsel olmayan
- Biçimsel
- Dikey
- Yatay

Kullanılan kanallara ve amaçlara göre

- Görsel ve işitsel
- Dokunma ile
- Telekomünikasyon
- Kitle

Mesajın niteliğine göre

- Sözlü
- Sözsüz
- Yazılı

Zaman ve mekana göre

- Yüz yüze
- Uzaktan

Eğitimde iletişim

- Eğitim, bir iletişim sürecidir.
- İletişimde bulunularak eğitim yapılmaktadır.
- Eğitim örgütlerinin başarılı olmasında iletişim süreci önemli bir role sahiptir.
- Bunun için;
  - Yöneticiler
  - Öğretmenler
  - Öğrenciler
  - Diğer çalışanlar ve veliler arasında etkili bir iletişim kurulmalıdır.

Sınıfta iletişim ve etkileşimin yönetimi

- Sınıfta iletişim tanışma ile başlar.
- Öğretmen öncelikle kendini tanıtmalı ve öğrencilerden bilgi almalıdır.
- Öğrencilerin seviyelerinin, ilgi ve ihtiyaçlarının, eğitsel amaçların, araçların eğitim ortamının düzenlenmesi öğretmen rehberliğinde birlikte belirlenmesi iletişimle meydana gelir.

Sınıfta iletişim ve etkileşimin yönetimi

- Öğretmen, sınıfta iletişimi tek yönelü tutmamalıdır. (öğrenciden-öğretmene, öğrenciden-öğrenciye, öğretmenden-öğrenciye)
- İletişim için uygun ortam hazırlanmalıdır.
- Gereken kişiler gerektiği kadar iletişime katılabilmelidirler.

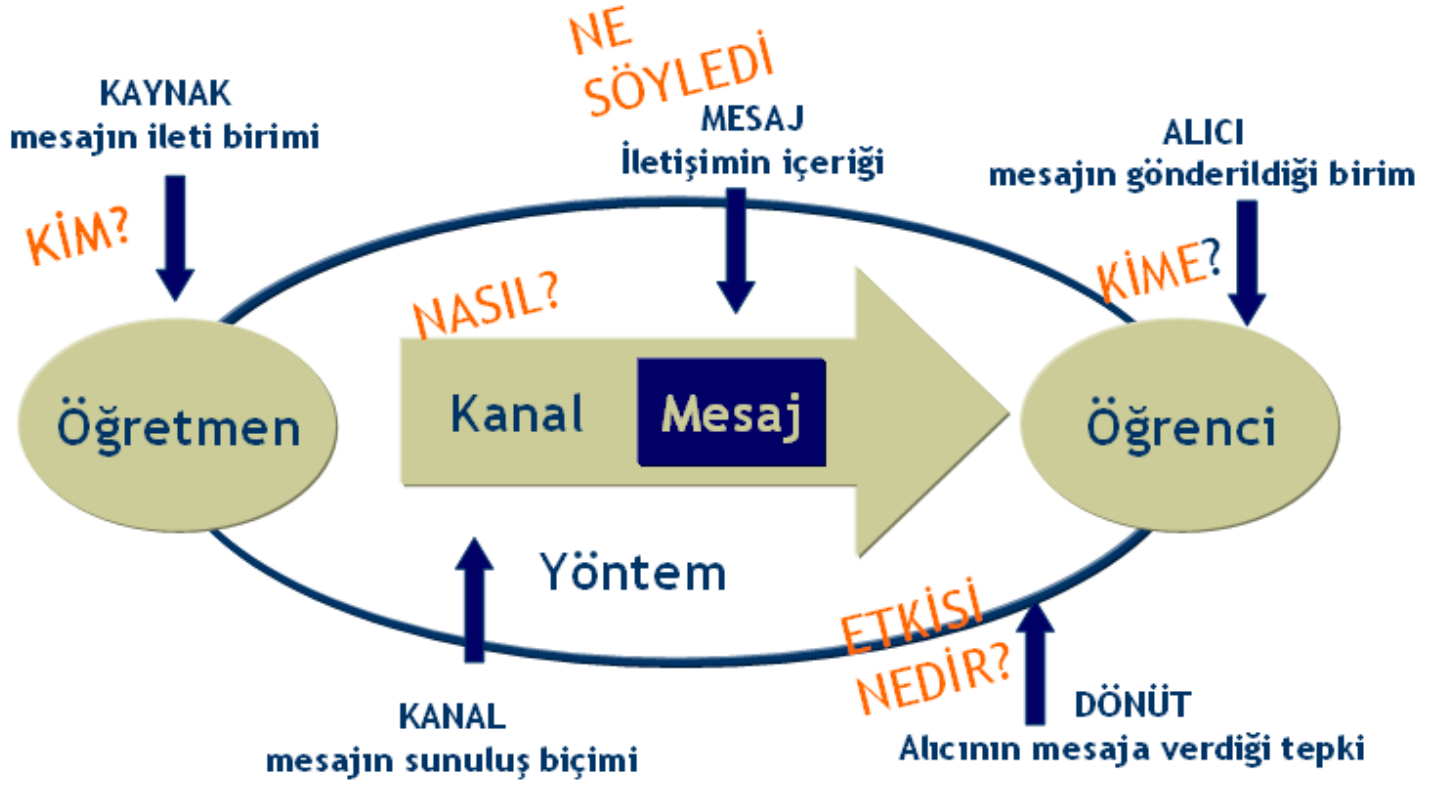
Sınıfta iletişim ve etkileşimin yönetimi

- Öğretmenin aşağıdaki soruları göz önünde bulundurması gerekir;
  - Ders kitabındaki bilgiler öğrencilere hitap ediyor mu?
  - Söylediklerim, yazdıklarım anlaşılıyor mu?
  - İletiler öğrencilere ulaşabiliyor mu?
  - Sınıfta ne gibi gürültü kaynakları var?
  - Öğrencilerin dikkat durumu nasıl?
  - Öğrencilerim iyi görebiliyor mu?
  - Öğrencilerimi nasıl güdüleyebilirim?

Sınıfta iletişim ve etkileşimin yönetimi

- Sınıfta iletişim engelleri nelerdir?
  - Emir vermek
  - Gözdağı vermek
  - Ahlak dersi vermek
  - Öğüt vermek
  - Nutuk çekmek
  - Yargılamak, eleştirmek, suçlamak
  - Ad takmak, alay etmek
  - Sorguya çekmek, çapraz sorgulamak
  - Sözünden dönmek, oyalamak, şakacı davranmak, konuyu saptırmak

İletişim sürecinin temel ögeleri

Kaynak

- İletişimi başlatan, iletiyi gönderen ögedir.
- Kaynağın başarısını etkileyen faktörler;
  - Kaynağın kendisi, alıcısı ve ileteceği konu hakkında yeterli bilgiye ve beceriye sahip olmalıdır.
  - Konuya karşı olumlu tutum içinde olmalıdır.
  - Bulunduğu toplumsal ve kültürel ortamın özelliklerini dikkate almalıdır.
  - Dile dayalı iletişim becerisine sahip olmalıdır.

Mesaj₁

- Kaynaktan alıcıya gönderilen bir uyarı, bir düşünce, kanı ya da bilginin kaynak tarafından kodlanmış halidir.
- Dikkat edilmesi gerekenler;
  - Mesajın alıcının dikkatini çekecek biçimde kodlanması ve açık olmasıdır.
  - Mesajı kodlayan simgeler konusunda alıcı ve vericinin ortak bilgisinin olmasıdır.
  - Mesajın alıcının gereksinmesine yanıt verecek nitelikte olmasıdır.
  - Alıcının temel değerlerinin ve tutumlarının tanınmasıdır.

Mesaj₂

- Sınıfta etkili iletişim için mesaj bağlamındaki öneriler;
  - Öğrencilere sunulan bilgiler net ve anlaşılır olmalıdır.
  - Yeni öğrenilenlerin öncekilerle ilişkilendirilmesine yardım edecek net kavramlar kullanılmalıdır.
  - Hem gösterip hem de açıklamak birisini yapmaktan daha iyidir.
  - Öğrenciye amaca uygun sorular sorulmalıdır.
  - Öğrencilerin yanıtlarıyla ilgili dönütler verilmelidir.

Mesaj₃

- Mesajın niteliğine göre iletişim türleri
  - Sözlü iletişim: temel ögesi konuştuğumuz dildir ve karşılıklı konuşmaya dayanır.
  - Yazılı iletişim: mesajın her türlü yazı ile aktarılmasıdır.
  - Sözsüz iletişim: yazı ve söz dışındaki bedenin duruşu, beden hareketleri, yüz ifadeleri, gözler, ses tonu ve kıyafet gibi faktörlerdir. İletişimde %55 etkilidir.

Mesaj₄

- Ben dili kullanmak
  - Sen dili yerine ben dili kullanmak, öğrenciyi olumsuz olarak yargılayan mesajlar yerine öğretmenin sorun karşısındaki duygularını dile getirir.
  - Ben dili üç öğeyi içermelidir.
    - Sorun olan davranışın açık bir tanımı yapılmalı
    - Sorun olan davranışın öğretmen üzerindeki etkileri belirtilmeli
    - O davranışa yönelik duygular ifade edilmelidir.

Mesaj₅

- Örneğin; Ben dili kullanmak
  - “Ben ders anlatırken, arkadaşınla konuşma” yerine
  - “Ben ders anlatırken kendi aranızda konuşmanız dikkatimi dağıtıyor.”

Kanal

- Mesajı kaynaktan alıcıya götüren araç, ortam, yöntem ve tekniklerdir.
- Önemli olan alıcıya en kolay ve en etkili kanaldan ulaşabilmektir.

Alıcı (Hedef)

- Gönderilen mesajı alan kişi, grup veya kitledir.
- Alıcı mesajı taşıyan sembolleri alıp anlamlandırarak, iletişimi sonlandırır ya da kendisi bir mesaj göndererek kaynak konumuna geçer.

Dönüt₁

- Etkili iletişim sürecinin vazgeçilmez öğesidir.
- Alıcının kaynağa gönderdiği iletidir.
- Dönüt olumlu veya olumsuzdur.
  - Olumlu dönüt: Mesaj anlaşılmıştır.
  - Olumsuz dönüt: Mesaj anlaşılmamıştır.

Etkin dönüt

Kaynağa yardımcı olur
Mesajın tam karşılığıdır
Zamanlaması tamdır
Açık ve seçiktir.
Yapıcıdır ve davranış üzerinde durur.

Etkin olmayan dönüt

Özel anlam içermez ve geneldir.
Mesajın anlamı ile doğrudan ilgisi yoktur.
Zamanlama itibariyle hatalıdır.
Anlaşılmayacak kadar karmaşıktır.
Veri ve bilgi içermez, yoruma dayalıdır.

Dönüt₂

- Etkili dönüt için öğretmenin sahip olması gereken nitelikler nelerdir?
  - Dönüt öğrencinin ortaya koyması gereken performansı ile alakalı olmalıdır.
  - Verilen dönüte karşı öğrencinin gösterdiği tepkiye duyarlı olmalıdır.
  - Öğretmen, öğrencilerine dönütten önce kendisini benimsetmelidir.
  - Öğretmen yapıcı dönütler vermeye özen göstermelidir.
  - Öğretmen çeşitli dönüt tekniklerini bilmeli ve kullanmalıdır.
  - Öğretmen dönütlerini anlaşılır kılmalıdır.

Sınıfta Disiplin Oluřturma₁

- Disiplin, sıkı düzendir.
- Düzen, intizam anlamına gelmektedir.
- Bir işi uygun kurallarıyla yapmayı öğrenmek ve uygun bir biçimde yaparak başarmak anlamını taşımaktadır.
- Sınıfta disiplin; öğrenme etkinliklerinin gerçekteşmesi için gerekli düzenin sağlanması ya da ğretim için uygun bir ortam oluşturma anlamına gelmektedir.

Sınıfta Disiplin Oluşturma₂

- Okulda ve sınıfta disiplinden daha çok öğrenci davranışlarının eğitimciler tarafından kontrol edilmesi anlaşılır.
- Oysa öğrenciler bir başkası tarafından kontrol edilmek yerine kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğrenirlerse disiplin, zaman içinde öğrenilebilecek ve içselleştirilebilecek bir alışkanlığa dönüşür.

Sınıfta Disiplin Oluşturma₃

- Sorun olan davranışlar;
  - Rahatsız edici, karışıklık oluşturan davranışlar: Etrafa bakma, ıslık çalmak, hayallere dalmak, sırayı dizleri ile kaldırmak gibi
  - Aşırı ders dışı davranışlar: Yüksek sesle konuşmak, kandırmak, aldatmak, kopya çekmek, birbirine not yollamak, dersle sürekli başka şeylerle ilgilenmek
  - Dersin işlenişini engelleyen durumlar: Sınıf kurallarına ve öğretmen isteklerine uymamak, vurmak, sürekli gürültü yapmak, dikkat dağıtıcı sözler söylemek, fiziki saldırıda bulunmak, sınıftaki araç-gereçlere zarar vermek

Sınıfta Disiplin Oluřturma₄

- Davranışın disiplin sorunu olarak ifade edilmesi için;
  - Öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının
    - Öğrenmesini engellemesi
    - Güvenliđini tehlikeye sokması
  - Okulun araç gereçlerine veya arkadaşlarının eşyalarına zarar vermesi
  - Öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini engellemesidir.

Sınıfta Disiplin Oluřturma₅

- Öğrencilerin uygun davranışlar göstermesini sağlamak için;
  - Uygun davranışı gösterecek ön plana çıkartan olumlu bir iklim oluşturmak
  - Öğrenci davranışına ve akademik gelişmesine rehberlik etmek
  - İşlemlerin, kuralların ve sonuçların kullanımında tutarlı olmak
  - Uygun olmayan davranışlara öncelikle değinmek

Sınıfta Disiplin Oluřturma₆

- İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasını engellemede;
  - Sınıfı etkin bir şekilde izleme ve bunu hissettirme
  - Sınıfta bulunduğu yeri iyi belirleme
  - Konulan kuralları etkin bir biçimde uygulama
  - Problemlı ğrencileri ve kaynakları belirleme
  - Herkese eřit davranma
  - Sıcak bir sınıf ortamı yaratma
  - İstenilir davranışları vurgulayan olumlu dil kullanma
  - İstenilen davranışı belirleme ve dllendirme

Disiplini sağlamada dikkat edilmesi gerekenler

- Sınıfta göz iletişimini etkili bir biçimde sağlayabilme
- Dikkati dağınık öğrencileri canlı tutabilme
- Sınıf düzenini iyi ayarlayabilme
- Öğrencileri ismen tanıyabilme
- Sınıf karşısında eleştiriden kaçınma
- Öğrencilerle yakından ilgilenme
- Sorunları büyümeden çözebilme
- Tarafsızlık ve güler yüzlü bir kişilik
- Öğrencinin düzeyine uygun hitap edebilme
- Kendini beğenmişlikten uzak olma

Disiplin Anlayışı

- Üç genel kategoride toplamak mümkün
  - Geleneksel disiplin anlayışı: Korku ve baskı yoluyla hükmettikleri bir disiplin anlayışıdır.
  - Pozitif disiplin anlayışı: Çocukların kendi hareketlerini kontrol edebilmelerini ve problemlerini çözmelerine yardımcı olan anlayıştır.
  - Onur grupları disiplin anlayışı: Çocuğa saygı duyan, ısrar ve empati anlayışlarının en iyi karışımıdır. Veliler, öğretmenler ve yöneticiler için raporlar hazırlanır ve öğrencilere disiplin hareketleri konusunda yol gösterir ve ceza alanlara gereken görevler bildirilir.

Sınıfta kural geliştirme ve uygulama

- Okulda tüm üyelerin kurallara uyması beklenir.
- Aksi takdirde okul işlevini yerine getiremez hale gelir.
- Kurallar sınıfta hem öğretmenin etkili karar almasını sağlar hem de sınıf üyelerinin sosyal iletişimlerine yol gösterir.

Sınıfta kural geliştirme ve uygulama

- Kuralların belirlenmesinde dikkat edilecek noktalar;
  - Sınıf kuralları okul ile uyumlu olmalıdır.
  - Olumlu davranışlar tanımlanmalı ve olumlu bir şekilde kurallar oluşturulmalıdır.
  - Öğrencilerle birlikte belirlenmelidir.
  - Önemli davranışları kapsamalıdır.
  - Sayısı az olmalıdır. İdeal olan 4-6 arasındadır.
  - İfadeler kısa ve açık olmalıdır.
  - Gözlenebilir davranışları belirtmelidir.
  - Kurallara uyma veya uymama sonucu paylaşılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Gülşen, C. (2011). Kuram ve Uygulamada Sınıf Yönetimi. *Ankara: Anı Yayıncılık.*
- Güneş, F. (2014). *Sınıf yönetimi: Yaklaşım ve modeller.* Pegem Akademi.
- Shindler, J. (2016). *Dönüştürücü Sınıf Yönetimi.* Eğitim Yayınevi.